

Vācijas klimatneitralitātes mērķis izplēn apkures dūmos?

Māris Liopa, Zemeunvalsts.lv

Trīs ceturtdaļas Vācijas pašvaldību komunālo pakalpojumu uzņēmumu uzskata, ka valsts mērķis līdz 2045. gadam pilnībā pāriet uz klimatneitrālu apkuri, pašreizējos apstākļos ir nereāls, liecina Vācijas Pašvaldību uzņēmumu asociācijas veiktā aptauja. Aptaujā, kurā piedalījās 757 uzņēmumi, neviens respondents neatzīmēja šo mērķi kā "ļoti reālu", un tikai 7% to nosauca par vienkārši "reālu". Turpretim 51% aptaujāto situāciju vērtē kā nereālu, bet vēl 24% – kā pilnībā nereālu.

Izaicinājumi un šķēršļi – “apkures terors”

Vācijas mērķis sasniegt klimata neitralitāti līdz 2045. gadam ir par “pieciem gadiem ambiciozāks” nekā Eiropas Savienības kopējais plāns. Siltumapgādes dekarbonizācija ir viens no sarežģītākajiem šī procesa posmiem, jo mājtsaimniecības joprojām lielā mērā paļaujas uz dabasgāzi un šķidro kurināmo. Pāreja uz siltumsūkņiem, centralizēto siltumapgādi vai t.s. zaļajām gāzēm prasa milzīgus finansiālos ieguldījumus. Pašvaldību komunālie uzņēmumi, kas bieži pieder pilsētām, pārvalda lielāko daļu valsts siltumtīklu un atrodas šo pārmaiņu priekšgalā.

Lielākie šķēršļi mērķu sasniegšanai Vācijā ir vairāki un, pirmkārt, tā ir juridiskā neskaidrība - 86% respondentu norāda, ka investīciju turpināšanai ir nepieciešami skaidri noteikumi. Patlaban 61% uzņēmumu uzskata tiesisko ietvaru par neskaidru.

Tiek kritizēts arī nepietiekams finansējums un katrs otrais uzņēmums prognozē, ka izdevumi klimatneitrālai apkurei līdz 2030. gadam dubultosies, salīdzinot ar 2024. gadu, taču 56% atzīst esošos atbalsta nosacījumus par nepietiekamiem.

Ir visai spēcīga neapmierinātība ar šīm reformām. Nesenās izmaiņas Ēku enerģētikas likumā, kas atcēla prasību jaunām apkures sistēmām nodrošināt vismaz 65% atjaunojamās enerģijas īpatsvaru, tiek vērtētas kritiski. Puse uzņēmumu uzskata, ka reforma nav devusi ne progresu, ne atkāpšanos, savukārt 36% to dēvē par soli atpakaļ nacionālā līmenī.

Neskatoties uz skepsi par termiņiem, nozares pārstāvji uzsver, ka uzņēmumi joprojām ir apņēmības pilni īstenot pāreju, jo tā stiprina enerģētisko drošību un pasargā patērētājus no fosilā kurināmā cenu svārstībām importētāju tirgos.

Vācijas sabiedrības attieksme un viedoklis šobrīd

Vācijas sabiedrībā un politiskajā telpā jautājums par apkures sistēmu transformāciju - pazīstams kā *Heizungsstreit* jeb apkures strīds, pašlaik ir ārkārtīgi polarizēts, uztraukuma pilns un kritisks. Sabiedrības noskaņojumu šobrīd raksturo trīs galvenās tendences.

Vācu sabiedrībā ir nogurums no tiesiskās nestabilitātes un politiskajiem kompromisiem. Iedzīvotāji un uzņēmēji jūtas apjukusi par valdības nepastāvīgo politiku. Sākotnējie stingrie noteikumi par labu siltumsūkņiem izraisīja plašu sabiedrības pretestību, savukārt vēlākās likuma izmaiņas un prasību mīkstināšana, piemēram, 65% atjaunojamās enerģijas prasības atcelšana jaunām sistēmām, ir radījusi iespaidu, ka politiskajiem lēmumiem trūkst skaidra ilgtermiņa redzējuma. Tas mazina uzticību valsts pārvaldei.

Tā kā mājtsaimniecībām un komunālajiem uzņēmumiem trūkst garantiju par valsts atbalsta apjomu un noteikumu stabilitāti, sabiedrībā valda nogaidošas noskaņas. Gan privātpersonas, gan uzņēmumi baidās veikt dārgas investīcijas siltumsūkņos vai pieslēgumos centralizētajiem tīkliem, uzticoties bažām par iespējamu izmaksu kāpumu un nepietiekamu finansējumu.

Vācijas sabiedrībā kopumā pastāv augsta izpratne par nepieciešamību mazināt atkarību no Krievijas un citu valstu fosilajiem resursiem, lai nodrošinātu enerģētisko neatkarību. Tomēr "uz papīra" pieņemtie ambiciozie mērķi - klimatneitralitāte 2045. gadā - praktiskajā līmenī tiek uztverti kā atrauti no realitātes, tehnoloģiskajām iespējām un pašvaldību reālās kapacitātes. Sabiedrība pieprasa reālistisku un pragmatisku rīcības plānu, nevis politiskus lozungus.

Ietekme uz Vācijas valdības stabilitāti - krīze un neuzticība

Strīdi un neskaidrības ap apkures reformu ir kļuvuši par vienu no lielākajiem katalizatoriem politiskajām pārmaiņām valstī, būtiski iedragājot Vācijas valdības stabilitāti un sniedzot milzīgu

“grūdienu” labējās partijas "Alternatīva Vācijai" (AfD) popularitātes kāpumam

Apkures likums, kura sākotnējais mērķis bija paātrināt pāreju uz zaļo enerģiju, politiskajā arēnā izvērtās par ilgstošu un destruktīvu strīdu. Šis process ir atstājis smagas sekas uz politisko stabilitāti. Nepārtrauktie strīdi, kompromisi un likumdošanas haoss ir noveduši pie vēsturiski zema sabiedrības uzticības līmeņa valsts vadībai. Aptaujas rāda, ka pat pēc politiskajām rokādēm un valdības vadības maiņas, kur pie stūres atrodas kanclers Frīdrihs Merks, pat līdz 77%–78% vēlētāju ir neapmierināti ar pašreizējās valdības un kanclera darbu.

Bailēs no vēlētāju soda un protestiem valdība ir spiesta mīkstināt vai pat atcelt iepriekš plānotās klimata reformas - kā tas notika ar 65% atjaunojamās enerģijas prasības svītrošanu. Tas rada iespaidu par vāju un neizlēmīgu valdību, kas nespēj piedāvāt nedz skaidru ekonomikas attīstību, nedz nodrošināt stabilu pāreju uz klimatneitralitāti. Federālās valdības nestabilitāte un nespēja piedāvāt reālistiskus risinājumus ir tieši pārcēlusies uz Vācijas federālo zemju vēlēšanām, kur tradicionālās partijas piedzīvo smagus zaudējumus un nespēj viegli izveidot stabilas koalīcijas bez sarežģītiem un nedabiskiem politiskiem kompromisiem.

"Apkures terors" kā politiskais trumpis

Partija AfD ir spējusi meistarīgi izmantot apkures likuma radīto haosu un sabiedrības bažas savā labā, padarot šo jautājumu par vienu no savas panākumu stratēģijas stūrakmeņiem. AfD vadītāji publiskajā telpā valdības plānus pāriet uz klimatneitrālu apkuri nodēvēja par *drakonisko apkures reformu* un pat kā *apkures teroru* pret parastajiem iedzīvotājiem. AfD pozicionē sevi kā vienīgo spēku, kas aizstāv parastos strādniekus un vidusslāni pret valsts uzspiestu "ideoloģisku vājpātu", kas dārgo siltumsūkņu un renovāciju dēļ draud bankrotēt māsaimniecībām.

Daudzi vācieši nebalso par AfD tās ideoloģijas dēļ, bet gan kā par vienīgo radikālo alternatīvu tradicionālajām partijām, kas viņu acīs ir zaudējušas saikni ar realitāti. Bailes no personīgā dzīves līmeņa krituma, jo aptuveni 80% AfD vēlētāju to min kā lielu risku, un bažas par inflāciju ir tiešā veidā saistītas ar dārgajām enerģētikas reformām. AfD piedāvā vienkāršu "risinājumu" – pilnībā atcelt CO2

nodokļus, atteikties no klimata saistībām un atgriezties pie lētiem fosilajiem resursiem.

Šī stratēģija ir nesusi augļus. AfD nacionālajās aptaujās stabili turas augstās pozīcijās, apsteidzot pat "Zaļos", savukārt reģionālajās vēlēšanās, īpaši Vācijas austrumos, partija ir guvusi vēsturiskus panākumus, izcīnot gandrīz pusi no parlamenta vietām - līdz pat 43,8% Saksijā-Anhaltē.

Apkures likuma nemākulīgā un sasteigtā virzība ir radījusi perfektu augsni AfD augšpejai. Tā vietā, lai saliedētu sabiedrību cīņai pret klimata pārmaiņām, šis jautājums ir iedzinis dziļu ķīli Vācijas sabiedrībā, destabilizējis federālo valdību un pacēlis galēji labējos līdz vēsturiskiem popularitātes rekordiem.

Kādas ir AfD izredzes nacionālajās vēlēšanās?

Nacionālajā līmenī AfD šobrīd piedzīvo vēl nebijušu popularitātes vilni un **atrodas aptauju vadībā**. Jaunākās vēlēšanu aptaujas - kā *INSA*, *YouGov* un *GMS* - liecina, ka nacionālajā mērogā AfD atbalsta aptuveni **27% līdz 30%** vēlētāju. Pašreizējā kanclera Frīdriha Merca vadītais konservatīvais bloks (CDU/CSU) aptaujās ir noslīdējis uz otro vietu ar aptuveni **18% līdz 21%**. Valdošās koalīcijas partijas (SPD un Zaļie) seko vēl tālāk aizmugurē.

Merca valdības zemie reitingi un nespēja tikt galā ar ekonomisko stagnāciju un augstajām enerģijas cenām ir radījuši situāciju, kurā lielākā daļa Vācijas sabiedrības prognozē Merca priekšlaicīgu atkāpšanos no amata.

Lai gan izredzes iegūt visvairāk balsu nacionālajās vēlēšanās ir reālas, AfD nokļūšana pie federālās valdības stūres joprojām ir maz ticama. Vācijas politiskā sistēma balstās uz koalīcijām, un visas pārējās lielās parlamenta partijas (CDU, SPD, Zaļie) uztur stingru solījumu - "sanitāro kordonu" - nekad neveidot kopīgu valdību ar AfD. Tomēr šāds vēlētāju atbalsts nozīmē, ka AfD vācu Bundestāgā būs milzīga frakcija, kas spēs būtiski paralizēt tradicionālo partiju darbu un piespiest tās pārņemt stingrāku retoriku gan imigrācijas, gan enerģētikas izmaksu jautājumos.

Avoti: Vācijas ekonomikas un politikas informācijas vietnes